

Pædagogisk Assistent

En rapport om faggruppens beskæftigelse i
Region Midtjylland

November 2018

FORORD

I februar 2016 udgav vi – social- og sundhedsskolerne i Region Midtjylland samt VIA University College – rapporten ”Pædagogisk Assistent – En rapport over uddannelsens popularitet og beskæftigelsesstatistik i Region Midtjylland”. Her pointerede vi, at der var efterspørgsel efter de pædagogiske assistenter, samt at uddannelsen for mange var et springbræt til pædagoguddannelsen.

To et halvt år senere er anvendelsen af ufaglærte medarbejdere på det pædagogiske område atter til diskussion. Vi ønsker at bidrage til debatten. Vi har indhentet data, og vi har talt med vores tidligere elever – nu engagerede og stolte medarbejdere på de pædagogiske og sociale områder – og vi ser god grund til at være optimistiske på faggruppens vegne.

2018-undersøgelsen dokumenterer – En stadig stigende efterspørgsel på pædagogiske assistenter. Antallet af pædagogiske assistenter i faglig beskæftigelse har været i kraftig vækst i de seneste år.

– At en bredere vifte af arbejdsområder har fået blik for de pædagogiske assistenters kompetencer og professionalisme. Fra specialområdet til ældreplejen er anvendelsen af faglærte pædagogiske assistenter nu et stadigt hyppigere syn.

– At en pædagogisk assistentuddannelse giver forudsætninger for bl.a. pædagoguddannelsen fuldt ud på niveau med andre optagelsesbaggrunde.

Mens vi glæder os over disse udviklinger, er vi opmærksomme på en anden. Fra 2020 af vil der blive uddannet mindre end halvt så mange pædagogiske assistenter som i dag. Det er konsekvensen af den indgåede dimensioneringsaftale fra efteråret 2016.

Vi står derfor i en situation, hvor udbudet står til at reduceres kraftigt imens efterspørgsels tendens er for opadgående.

Vi håber, at alle interesserede vil læse rapporten – og måske lige som os imponeres og glædes over de mange eksempler på, hvordan de pædagogiske assistenter hver dag løser pædagogiske opgaver på kompetent og professionel vis.

Randers Social- og Sundhedsskole,
Social & SundhedsSkolen Herning,
Social- og Sundhedsskolen Skive
Thisted Viborg,
SOSU Østjylland,
VIA University College

Udgiver

Social- og sundhedsskolerne i
Region Midtjylland samt
VIA University College

Redaktionen består af

Mads Mide Michelsen,
Social & SundhedsSkolen Herning

Kirsten Dalgaard,
Social & SundhedsSkolen Herning

Julie Aaberg Andersen,
VIA University College

Forside foto

Aaron Burden, Unsplash

Arbejde og beskæftigelse

Kommer de pædagogiske assistenter i arbejde efter endt uddannelse? Hvor finder de beskæftigelse? Og hvad bidrager pædagogiske assistenter med på regionens arbejdspladser?

I dette afsnit vil vi svare på disse spørgsmål med et omfattende datamateriale om udbydernes dimittender fremstillet af Danmarks Statistik*. Men vi vil også høre direkte fra hestens egen mund: **Fra pædagogiske assistenter, der fortæller om hvordan de bruger deres uddannelse på at gøre hverdagen sjovere, nemmere og mere lærerig for børn og borgere i regionen.**

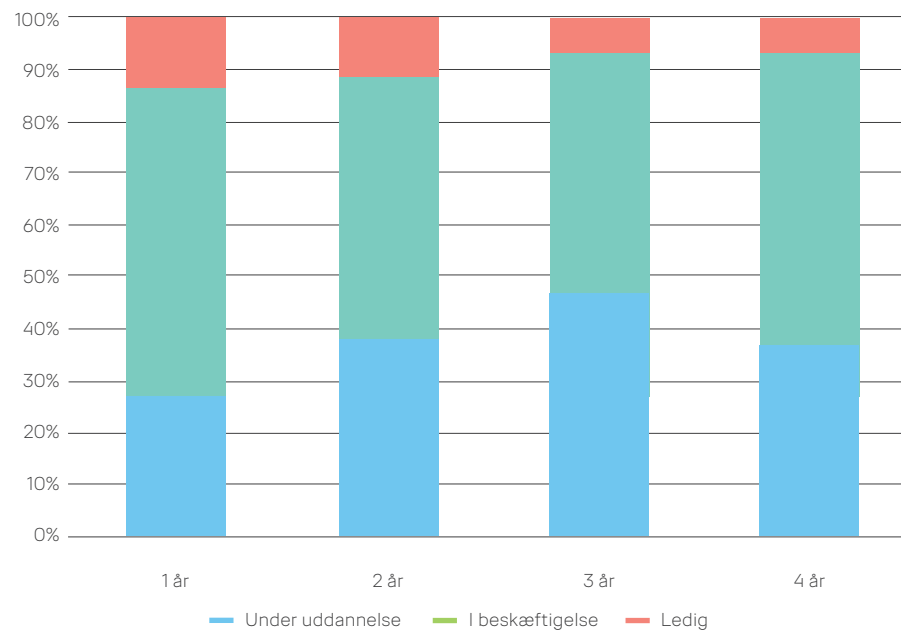
* Dimittendanalyse af dimittender fra den pædagogiske assistentuddannelse fra 2008 til 2016 for VIA University College samt alle landets social- og sundhedsskoler (på nær SOSU Esbjerg og Diakonissestiftelsen).

På kort og på langt sigt

I lighed med COWIs "Behovet for velfærdssuddannede i Midtjylland" finder undersøgelsen, at antallet af beskæftigede dimittender er steget støt siden 2013, og at ledighedsprocenten som følge deraf har været faldende. Mens de pædagogiske assistenter stadig står med en

højere end gennemsnitlig andel ledige i det første år efter dimission (sammenlignet med niveauet for erhvervsuddannede generelt), er der ikke tale om langtidsledighed: I de to efterfølgende år søger de første-års-ledige videreuddannelse og finder beskæftigelse.

Fordelingen af dimittender - Udvikling i årene efter dimission

Figur 1.

Fordeling af de dimitterede i arbejdsstyrken og under uddannelse efter antal år siden dimission (RAS, Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik, opgørelse ved Danmarks Statistik i november kalenderåret efterfølgende dimission). Datamaterialet her er afgrænset til årgangene 2008-2012, da der ikke foreligger data for 4 år endnu for senere årgange.

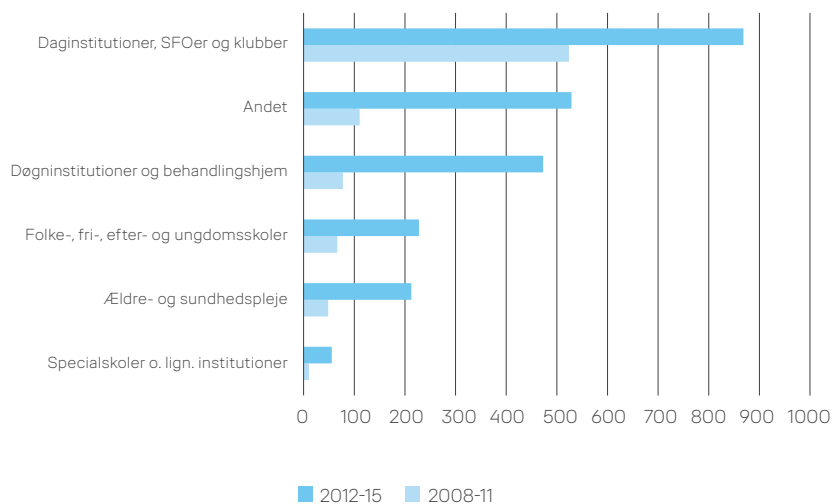
Hvor finder de pædagogiske assistenter arbejde henne?

Da den pædagogiske assistentuddannelse afløste PGUen, var pædagogisk faglærte altovervejende beskæftiget i daginstitutioner og SFOer. Mens disse områder fortsat er de største arbejdsgivere for faggruppen og fortsat vokser (læs Seldas historie på side 10), er det bemærkelsesværdigt, at andre områder kraftigt har øget anvendelsen af pædagogiske assistenter.

Med andre ord: De pædagogiske assistenter vinder i stigende grad indpas som medarbejdere på nye områder udenfor daginstitutionssektoren.

Nedenstående graf kontrasterer de første fire årgange med de seneste fire årgange og spørger hvor de var beskæftiget året efter den sidste årgang afsluttede. D.v.s. 2012 for den første gruppe, 2016 for den sidste.

Vækst i antal ansatte dimittender fra årgangene 2008-11 til årgangene 2012-15

Figur 2

Fordeling af ansatte dimittender på sektorer. Baseret på rekategorisering af DB07-oplysninger. Status for beskæftigede dimittender fra årgangen 2008-2011 i 2012, samt for årgangene 2012-2015 i 2016.

Da årgangene 2012-15 er større end de tilsvarende i de foregående år, er det naturligt, at det overordnede billede er af vækst. Det, der er interessant er at se, er hvor den relative vækst er størst. I forhold til udgangspunktet har døgn- og revalideringsinstitutioner ansat seks gange så mange dimittender fra den anden gruppe (læs Karinas historie på side 12). Om end mindre i omfang er der en tilsvarende høj relativ vækst at spore på skoleområderne samt i ældreplejen (læs Lauras og Ninas historier på side 8).

Dette giver grund til optimisme. I takt med at antallet af pædagogiske assistenter på disse nye områder stiger, sænkes tærsklen for nytilkommere. De skal i mindre grad forklare og sælge deres uddannelse til potentielle arbejdsgivere. Døren er sparket ind.

* Dimittendanalyse af dimittender fra den pædagogiske assistentuddannelse fra 2008 til 2016 for VIA University College samt alle landets social- og sundhedsskoler (pånær SOSU Esbjerg og Diakonissestiftelsen).

Pigen, lommen og ipad-skabet

På specialskolen Skjern Å-skolen i Skjern stikker en fem-årig pige hånden i sin tomme lomme og roder rundt. De overvejende autistiske elever i sansegruppen har meget lidt sprog, så de ansatte må lære at afkode børnenes signaler og kommunikere med dem på en måde, der respekterer deres begrænsninger. **Det kræver metode og indsigt i elevernes handicaps og særkender.** Nina Flindt Birkende er pædagogisk assistent-elev på skolen og satte sig for at observere pigen for at forstå adfærden.

Mysteriet fandt sin løsning: "Bevægelsen efterlignede den, de voksne lavede, når de skulle fiske nøglen til ipad-skabet frem!", forklarer Nina.

Trivsel og kreativitet

Pædagogiske assistenter leverer pædagogisk hjælp i alle typer af undervisnings-sammenhænge på grundskoleniveau, special-, ungdoms-, efter og folkeskoler. Antallet af ansatte på områderne har været støt stigende over de sidste mange år, og i dag sætter grundskoleområdet sig på 10% af de nyuddannede beskæftigede.

Nyuddannet PA Laura Enevoldsen søgte et 7-ugers vikariat for en pædagogstilling på Skæring skole, i det nordlige Aarhus. Hun fik stillingen – og endte med at være ansat i 1 ½ år som klassepædagog, hvor hun støttede eleverne og udfordrede deres kreativitet.

"Jeg tror min leder fik øjnene op for, hvad det er man kan som pædagogisk assistent," fortæller hun.

Cæлина Celina Coles Aakjær, pædagogisk leder på Skæring Skole, kendte ikke til de pædagogiske assistenters kompetencer før Lauras ansættelse. "Men hvis de har den faglige viden, så er det mere vigtigt end en uddannelse, man ikke bringer i spil. Og det havde Laura.", bekræfter hun. "Jeg ville gerne stadig have hende ansat."

Fagligt samarbejde

De pædagogiske assistenter arbejder godt sammen med andre faggrupper på skolerne, pædagoger og lærere. Bente Kristensen, Ninas vejleder på Skjern Å-skolen og selv pædagogisk assistent, pointerer, at de pædagogiske assistenter deler det pædagogisk-faglige sprog med de andre grupper, hvilket bidrager til et godt samarbejde.

"Hvis jeg nu siger SMITTE-model, så vil en pædagog-medhjælper ikke vide, hvad det er. **Det ved en pædagog; det ved en lærer.** Så ved alle hvad jeg snakker om. Det højner fagligheden," fortæller hun.

Bente og Nina har erfaring som ufaglærte på området og kan klart se forskellen. Nina uddyber: "Som ufaglært har du ikke teorien. Det kan være det psykologiske, at du ikke ved, hvilket stadie barnet er på. At du ikke har den tanke, at selvom en elev ligner en ti-årig, så er han kun ét år. Så hvis du går hen og siger alt for mange ord til ham – i retning af 'det vil jeg simpelthen ikke have det der' - jamen det hjælper jo ikke!"

Et arbejde der gør mig glad og stolt!

Selda Cakmak langede burgere over disken hos McDonald's, da hun indså, at hun havde brug for mere menneskelig kontakt end fastfoodbranchen indbød til.

"Jeg kan ikke bare kæmpe mig igennem en arbejdsdag. Jeg har brug for et arbejde, som gør mig glad og stolt," fortæller hun.

Igennem sin opvækst tog Selda sig ofte af sine mange yngre søskende. Hun vidste hvordan hun skulle holde børnenes opmærksomhed, og hun nød deres selskab. Efter en tur rundt om social- og sundhedshjælperuddannelsen, lærte hun om den pædagogiske assistentuddannelse.

"Det er rigtig godt, at uddannelsen er så praktisk. Vekslingen mellem skole og praktik betyder, at jeg er blevet god til at omsætte teorien til praksis," fortæller Selda

Empati og situationsfornemmelse

Kristian Bro Jensen, hendes chef og leder af Børnehuset Jennumparken, oplever, at det giver en god dynamik blandt de godt 30 medarbejdere, at folk kommer med forskellige baggrunde. Han mener, at de pædagogiske assistenter er rigtigt dygtige til praksis:

"Empati og situationsfornemmelse er afgørende menneskelige kompetencer, når du skal arbejde med børn. Jeg er slet ikke i tvivl om, at de pædagogiske assistenter har styr på teorien, men det vigtigste er, at de er dygtige praktikere," fortæller han.

Det pædagogiske puslespil

Det kan Ruth Kristensen, leder af Lærkereden i Skive, godt tale med om. Hun har ansat Winnie Slot Povlsen, pædagogisk assistent og tidligere dagplejer, og oplever, at de pædagogiske assistenter har en høj faglig og pædagogisk sikkerhed såvel som praktisk håndelag.

"De pædagogiske assistenter supplerer pædagogerne rigtig godt i det daglige arbejde," fortæller hun. "Winnie kan blandt andet deltage aktivt i forældresamarbejdet, og det hjælper enormt meget med at få det pædagogiske puslespil til at gå op."

Hvordan får man en spastisk lammet til at strække armen ud?

I Center Bakkehuset – et bo- og beskæftigelses-tilbud i Videbæk for voksne med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne – tæller den daglige personalegruppe pædagogisk assistent, Karina Pedersen og pædagogisk assistentelev, Inger Lisby.

Bakkehuset arbejder aktivt med pædagogiske aktiviteter og nytænkning af blandt andet sansestimulering. Karina Pedersen mærker, at det giver god mening for beboerne på Center Bakkehuset.

”Jeg kan finde på at sætte mig med beboerne og synge sange. Forleden fyldte jeg en balje med vand, som jeg præsenterede for en beboer, der har en spastisk lammelse i den ene arm. Normalt strækker beboeren ikke armen helt ud, men vedkommende kan godt lide at plaske i vandet i baljen og får derved bevæget armen og strakt den mere ud end ellers,” forklarer Karina Pedersen.

En interessant målgruppe

Lige netop gruppen af mennesker med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne kan have stor glæde af den kreativitet, idérigdom og teoretiske viden, som en pædagogisk assistent blandt andet er skolet til at byde ind med. Det mærker Inger Lisby, der er pædagogisk assistent-elev på samme afdeling som Karina Pedersen.

”Jeg lærer mange grundlæggende ting om blandt andet retten til selvbestemmelse – og jeg arbejder med at fornemme, hvad den enkelte beboer har brug for. Relationsarbejde kan bestå af enetid med en beboer, hvor vi sidder en stille stund i sofaen og bare nyder nærværet, men det kan også være en cykeltur eller at synge sammen med flere beboere,” forklarer hun.

Faglighed og praksis

Både den uddannede assistent og eleven trækker i rigt mål på deres uddannelse i det daglige arbejde.

”Jeg synes virkelig, at jeg som pædagogisk assistent kommer med en stor faglighed og meget teoretisk viden, og jeg føler mig rigtig godt klædt på til at arbejde i specialområdet efter uddannelsens 2. praktik, der omhandlede netop det,” fortæller Karina Pedersen. Inger Lisby supplerer:

”Uddannelsen som pædagogisk assistent og praktikerne undervejs er meget praktiske, og jeg mærker, at specialområdet er et godt sted at starte for mig som elev, for jeg kommer ud og får beboerne i hænderne.”

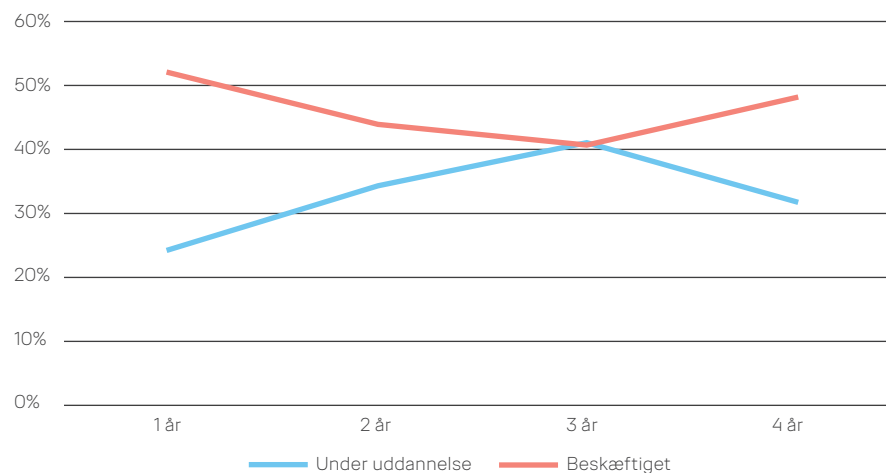
Opkvalificering og videreuddannelse

Den pædagogiske assistentuddannelse fungerer ikke blot som en direkte adgangsbillet til arbejdsmarkedet, men også som en vej til videreuddannelse og løftet fra ufaglært til faglært. **Både for de teoretisk mindedede og for mange som Mikkel (se side 18), der ikke ellers så sig selv som boglige.**

Andelen, der søger videreuddannelse, har ligget nogenlunde stabilt i alle årene siden 2010 og fulgt det samme mønster, hvor andelen af årgangen, der er under uddannelse stiger fra 1. til 3. år efter dimission.

Herefter begynder studierne at afsluttes, og dimittenderne vender tilbage til arbejdsmarkedet.

Andel af dimittender under uddannelse og i beskæftigelse
Udviklingen i tiden efter dimission

Figur 3.

Andel af de dimitterede, der registreres som hhv. beskæftigede og under uddannelse, efter antal år siden dimission (RAS, Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik, opgørelse ved Danmarks Statistik i november kalenderåret efterfølgende dimission).

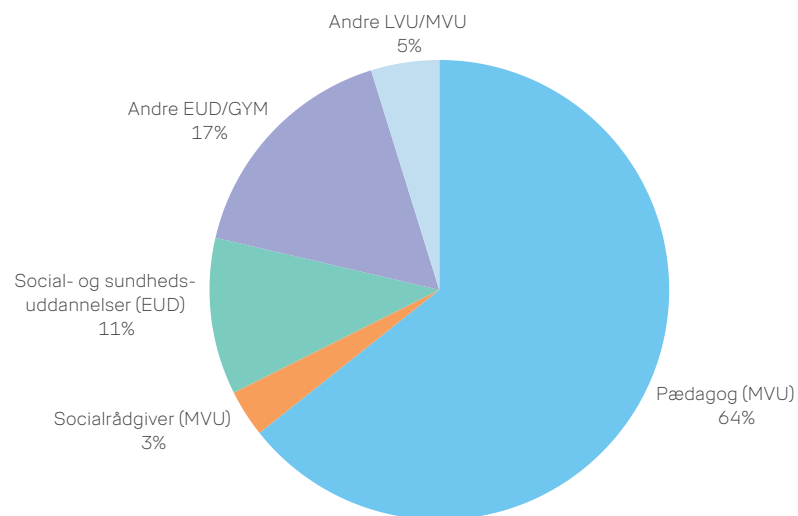
Fra assistent til pædagog

Den pædagogiske assistentuddannelse har været adgangsgivende til flere mellem-lange videregående uddannelser siden begyndelsen, herunder pædagog, socialrådgiver og ergoterapeut. Tre fjerdele af

de dimittender, der videreuddanner sig, starter på videregående uddannelser, altovervejende pædagoguddannelsen. Resten søger supplerende med andre erhvervsuddannelser, såsom social- og sundhedsuddannelserne.

Fordeling af dimittender på videreuddannelse

Figur 4. Fordeling af dimittender, der er eller har været under videreuddannelse, på uddannelsesretninger, årgangene 2008-2016, status november 2016.

Hvordan begår eleverne med en pædagogisk assistent-baggrund sig så på de videregående uddannelser? VIA University College udbyder pædagoguddannelsen på afdelinger i hele Region Midtjylland, hvor

omkring 1 ud af 10 elever har en pædagogisk assistent-uddannelse som optagelsesgrundlag. VIAs erfaringer viser, at disse elever præsterer og gennemfører på niveau med elever med anden baggrund*.

* Optag på pædagoguddannelsen siden 2015 i Grenå, Holstebro, Horsens, Ikast, Randers, Viborg og Aarhus.

Optagelsesgrundlag	Karaktergennemsnit	Andel frafald
PAU/SOSU	9,1	14%
Alle	9,3	18%

Læs mere om den pædagogiske assistent-uddannelse som indgangsvinklen til pædagoguddannelsen i Mikkel's beretning (side 18) og om ufaglærtets dagplejers

opkvalificering ved hjælp af den pædagogiske assistentuddannelse i Irenes fortælling (side 20).

Mikkel fandt en vej igennem uddannelsesjunglen:

Pludselig åbnede verden sig for mig

Igennem hele folkeskolen følte Mikkel Gøtzche Norup sig bekræftet i, at han ikke var boglig. Han havde et billede af sig selv som en, der ikke kunne finde ud af skolen. **Han stødte aldrig på nogen, der søgte at udfordre ham på den opfattelse, så da skolen var slut, faldt uddannelsesvalget på klejnsmed.** Her var der fokus på praktisk arbejde.

I dag er Mikkel uddannet pædagog og arbejder i en børnehave. Hans vej til videregående uddannelse gik over den pædagogiske assistentuddannelse.

Fra klejnsmed til klub

Men med svendbrev i hånden kunne Mikkel ikke finde arbejde, så han tog det, der bød sig: En stilling som medhjælper i en ungdomsklub.

"Det var lige mig! Her kunne jeg virkelig mærke, at jeg gjorde en forskel. Jeg ville gerne arbejde med mennesker. Med pædagogik. Men jeg havde jo ingen studentereksamen, så jeg kunne ikke komme ind på pædagoguddannelsen," siger Mikkel.

Sådan skulle al undervisning være

Da han hørte om den pædagogiske assistentuddannelse, tog han chancen og sprang til.

"Pludselig åbnede verden sig for mig. Jeg kunne jo godt. Jeg kunne sagtens finde ud af at gå i skole. Koblingen mellem teori og praksis passede perfekt til min måde at lære på," fortæller han. "Vi afsluttede hvert forløb med en workshop, hvor vi skulle ud i en pædagogisk institution for at arbejde med det, vi havde lært. Det var supergodt. Sådan synes jeg al undervisning bør være."

Uddannelsesmoden

Efter overstået eksamen arbejdede Mikkel et år i en SFO inden han søgte ind på pædagog-uddannelsen. Han oplevede på PAUen havde gjort op med det gamle selvbillede af den 'ikke-boglige'. Han startede dog stadig på uddannelsen med et tvivlsspørgsmål: Kunne han klare sig på niveau med studerende med gymnasiale eksaminer?

"Ja næsten bedre, er jeg lige ved at sige. **For jeg synes virkelig, at man er godt rustet med en pædagogisk assistentuddannelse, når man vil læse til pædagog.** De to uddannelser passer bare så godt sammen. På assistentuddannelsen er der fokus på personlig udvikling og selvstændighed. Det er et godt at have i rygsækken på pædagoguddannelsen," siger Mikkel.

Tidligere dagplejer blev en del af personalegruppen

Irene Hedegaard Pedersen var tre måneder fra at færdiggøre sin uddannelse som pædagogisk assistent, da beskeden fra kommunen landede i postkassen: **Løftet om genansættelse efter fuldent uddannelse stod fortsat ved magt...** men som ansat på fuld tid i en børnehave. Hendes gamle hverdag som dagplejer, derimod, var der ingen venden tilbage til.

"Først tænkte jeg: 'Det overlever jeg aldrig.' Jeg var vant til at gå hjemme og bestemme, hvordan tingene skulle køre. Jeg sagde ja – men det var ikke let for mig i starten. Faktisk græd jeg, når jeg skulle af sted," fortæller Irene.

Kompetenceløft

Historien startede med, at Horsens kommune havde givet alt pædagogisk personale muligheden for et kompetenceløft. Irene var i tvivl, om hun skulle tage imod tilbuddet. Hun var 55 år og havde været dagplejer i de 21 af dem.

"Kunne jeg klare det? Og var det nu også nødvendigt? Men min leder lovede, at vi der sprang til, var sikret vores arbejde, når uddannelsen var slut," siger Irene.

Erfaringer i nyt lys

Igennem uddannelsen erhvede hun sig nye perspektiver på sine mange års erfaringer som dagplejer.

"Jeg har lært at spotte de børn, der ikke altid har det lige nemt. Et barn, der hele tiden søger opmærksomhed ved at lave ballade eller græde meget; det er ikke et uopdragent barn. Det bunder som regel i, at barnet har det svært. Og det kræver en anden form for kontakt og opmærksomhed," forklarer Irene.

Den pædagogiske sparring

Irene overvandt sin indledende skepsis og usikkerhed ved det nye arbejde. Løsningen viste sig ganske enkel.

"Jeg talte med min kollegaer og fandt frem til, hvordan jeg kunne blive en del af personalegruppen," fortæller Irene.

"Jeg er vild med min dagligdag, hvor vi sparrer om det pædagogiske arbejde. Vi er aldrig alene om de svære beslutninger, og vi er sammen om at lave det bedste pædagogiske arbejde for børnene i vores børnehave."

Anne Bust, chef for dagtilbud i Horsens Kommune er ikke i tvivl om, at uddannelsen har været en succes. "Der kommer en helt anden stolthed, og medarbejderne synes de kan meget mere – og det kan de også," fortæller hun. "Førhen var det 'Det tror vi'. Nu står de på en basis, hvor de siger 'Det ved vi'. Og det synes jeg har stor betydning."

"Det børnene har brug for er endnu mere faglært arbejde," siger hun.

Afrunding

De pædagogiske assistenter, vi har interviewet til denne rapport, fortæller historier om, hvordan deres uddannelse har åbnet deres øjne for nye faglige og personlige muligheder. Hvordan deres faglige kompetencer kommer børn og borgere til gode. Hvordan det kvalificerer det pædagogiske arbejde, at de mestrer det faglige sprog, de øvrige faggrupper betjener sig af.

Det er nødvendige og efterspurgte færdigheder, og derfor er vi ikke overraskede over at de pædagogiske assistenter er en faggruppe i kraftig vækst på en lang række nye og spændende arbejdsområder. Det er heller ikke nogen overraskelse at se, hvor godt de klarer sig på de videregående uddannelser. Med Mikkels ord: Uddannelsen lærer folk, der har glemt det eller aldrig fået det at vide, at "jeg kunne jo godt. Jeg kunne sagtens finde ud af at gå i skole."

Vi ser også stadig et udnyttet potentiale i uddannelsen. Der er flere som Selda, der kan få et meningsfuldt og givende arbejdsliv. Der er mange flere dagplejere som Irene, der kan vinde på at blive faglærte, og kommuner, der kan vinde mere fleksible og professionelle medarbejdere.

En af interviewpersonerne i rapporten konkluderede en anekdote om puslespilslægning med et grin: "Det var også en yes-oplevelse, at han ikke bare kylede det hele over højre skulder!"

Vi håber også på en yes-oplevelse: At vi fastholder og udvikler uddannelsens potentiale i samarbejde med kommuner og region.

